فصلنامه‌ی اقتصاد مقداری (بررسی‌های اقتصادی سابق) زمستان ۱۴۰۴ ۲۲(۴) ۸۸-۶۲

فصلنامه‌ی اقتصاد مقداری

صفحه ی اصلی وب سایت مجله:
www.jqe.scu.ac.ir
شاپا الکترونیکی: ۴۲۷۱-۲۷۱۷
شاپا چاپی: ۵۸۵۰-۲۰۰۸

برآورد نابرابری چندبعدی مناطق شهری و روستایی استان بوشهر در مقایسه با کل کشور

آناهیتا روزی‌طلب*، اسمعیل ابونوری** و مجید مداح***

* دانشجوی دکتری اقتصاد – اقتصاد سنجی، گروه اقتصاد، دانشکده اقتصاد مدیریت و علوم اداری، دانشگاه سمنان، سمنان - ایران (نویسندهٔ مسئول)
ایمیل: Ana.Roozitalab@semnan.ac.ir
0009-0006-9434-2504
آدرس پستی: ایران، سمنان، شهرستان سمنان، کیلومتر ۵ جاده دامغان، دانشگاه سمنان، دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اداری، گروه اقتصاد، کد پستی: ۳۵۱۳۱-۱۹۱۱۱
** استاد اقتصادسنجی و آمار اجتماعی، گروه اقتصاد، دانشکده اقتصاد مدیریت و علوم اداری، دانشگاه سمنان، سمنان – ایران
ایمیل: Esmaeil.Abounoori@semnan.ac.ir

*** استاد اقتصاد، گروه اقتصاد، دانشگاه سمنان، دانشکده اقتصاد مدیریت و علوم اداری، سمنان – ایران
ایمیل: Majid.maddah@semnan.ac.ir

اطلاعات مقاله	طبقه‌بندی JEL	واژگان کلیدی
تاریخ دریافت: ۱۱خرداد۱۴۰۲	**O1, D6, D63**	**ضریب جینی چندبعدی، تحلیل واریانس، استان بوشهر، ایران**
تاریخ بازنگری: ۲۸ شهریور ۱۴۰۲		
تاریخ پذیرش: ۲۵ آذر ۱۴۰۲		

اطلاعات تکمیلی:
این مقاله برگرفته از پایان‌نامه‌ی دکتری آناهیتا روزی‌طلب در رشته اقتصاد به راهنمایی دکتر اسمعیل ابونوری و مشاوره‌ی دکتر مجید مداح در دانشگاه سمنان می‌باشد.

قدردانی: از داوران محترم بابت پیشنهادات ارزنده شان در بهبود این مقاله تشکر می‌کنیم.
تضاد منافع: نویسندگان مقاله اعلام می‌کنند که در انتشار مقاله ارائه شده تضاد منافعی وجود ندارد.
منابع مالی: نویسنده‌ها هیچ‌گونه حمایت مالی برای تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله دریافت نکرده‌اند.

ارجاع به مقاله:
روزی‌طلب، آناهیتا.، ابونوری، اسمعیل و مداح، مجید. (۱۴۰۴). برآورد نابرابری چندبعدی مناطق شهری و روستایی استان بوشهر در مقایسه با کل کشور. فصلنامه *اقتصاد مقداری (بررسی‌های مقداری سابق)*، ۲۲(۴)، ۸۸-۶۲.
10.22055/jqe.2023.43930.2558

© 2026 Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0 license) (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

چکیده گسترده

معرفی:

نابرابری اغلب در میان گروهی از مردم، ملت‌ها یا مناطق وجود دارد. معیار اندازه گیری نابرابری برحسب درآمد (هزینه) خانوار است. بسیاری از اقتصاددانان استدلال کرده‌اند که درآمد یک معیار جزیی از رفاه می‌باشد (کاول و گوگا، ۱۹۸۱، شارکس،۱۹۸۰). افراد یا خانوارها دارای ویژگی‌ها و نیازهای متفاوت هستند. درآمد کل یا هزینه خانوارها در یک سبد کالایی مصرف می‌شود و ترکیب سبدهای کالایی باتوجه‌به ویژگی‌های خانوارها متفاوت است از این رو شاخص‌های رفاهی باید با سایر ویژگی‌ها رفاهی ترکیب شود.

استان بوشهر از استان‌های جنوبی ایران و با مساحت بیش از ۲۷ هزار۶۰۰ کیلومتر مربع نوزدهمین استان بزرگ کشور به لحاظ مساحت است که از جهت شمال با استان‌های خوزستان و کهگیلویه و بویراحمد، از شرق به استان فارس، از جنوب و غرب به خلیج فارس و از جنوب شرق با استان هرمزگان همسایه است. (مرکز آمار ایران،۱۳۹۹) استان بوشهر به عنوان سومین اقتصاد بزرگ کشور، به دلیل تنوع و بزرگی اقتصادی در صنایع مانند نفت و گاز، پتروشیمی، نیروگاه‌ها، کشاورزی، شیلات، معدن، تأسیسات هسته‌ای، صنایع دریایی،

فعالیت‌های تجاری و همچنین موقعیت جغرافیایی استان در خلیج فارس، از اهمیت خاصی برخوردار می‌باشد. آمار و ارقام ارائه شده از سوی مرکز آمار ایران در سال‌های (۱۳۹۵-۱۴۰۰) نشان می‌دهدکه علی‌رغم برخورداری استان بوشهر از توان بالقوه و بالفعل محیطی و اقتصادی و جایگاه آن در اقتصاد کشور، در زمینه‌ی شاخص‌های عدالت اجتماعی نسبت به میانگین استان از وضعیت مطلوبی برخودار نمی‌باشد. هدف اساسی در این مقاله بررسی اقتصادی استان بوشهر طی سال‌های ۱۳۶۳-۱۴۰۰ می باشد.

متدولوژی:

ما نابرابری اقتصادی را براساس ترکیب اجزای سبد مصرفی خانوار برآورد می‌کنیم و براین اساس روند نابرابری در استان بوشهر را کل کشور مقایسه می‌کینم. ضریب جینی مورد استفاده برای برآورد نابرابری چندبعدی شاخص اسیس کومار بنرجی (۲۰۱۰) است که نسبت به سایر شاخص‌های مطرح شده در ادبیات نابرابری چندبعدی دارای مزایایی است که منجر به برآورد بهتر نابرابری نسبت به سایر شاخص‌های موجود در ادبیات نابرابری چندبعدی شده است. در این رویکرد برخلاف شاخص‌های نابرابری، معصومی (۱۹۸٦)، تسوی (۱۹۹۵ و ۱۹۹۹) و بروگینیون (۱۹۹۹) دستاوردهای افراد در ابعاد رفاهی، جامعه شامل مقادیر غیرمنفی است و وزن ابعاد رفاهی به‌صورت درون‌زا برآورد می‌شود. سپس به‌منظور مقایسه میزان نابرابری بین استان بوشهر و کل کشور به تفکیک مناطق شهری و روستایی از ۳ الگوی تحلیل واریانس همراه با رگرسیون استفاده شده است.

نتیجه:

مطابق با نتایج ضریب جینی نابرابری چندبعدی برآوردی، میزان نابرابری در کل کشور و استان بوشهر در مناطق شهری بیشتر از مناطق روستایی بوده است. علاوه بر این نتایج حاصل از برآورد حاکی از انست که نابرابری در استان بوشهر به طور متوسط حدود ۰/۰۴ از کل کشور بیشتر است. در مجموع با توجه به نتایج این مطالعه پیشنهاد می‌شود مسئولان و سیاسیت گذاران استان درهنگام تدوین برنامه‌های کاهش نابرابری و حرکت به سمت توسعه پایدار، به کلیه ابعادی رفاهی در سبد مصرفی خانوار بویژه ابعادی که دارای وزن و اهمیت بیشتری در رفاه خانوار هستند، توجه نمایند.

Reference

Abounoori, E., & Abbasi Ghadi, R. (2007). Economic growth effect on poverty in Iran. *Iranian Journal of Economic Research, 9*(30), 23–52. https://ijer.atu.asdfac.ir/article_3647.html [In Persian]

Abounoori, E., & Khoshkar, A. (2007). Analysis of factors affecting economic inequality in Iran using micro data. *Islamic Economy, 8*(30), 99–122. https://eghtesad.iict.ac.ir/article_16700.html [In Persian]

Abounoori, E., & Khoshkar, A. (2007). Comparing income distribution in Hormozgan Province with Iran during the second and third socio-economic development plans. *Quarterly Journal of Quantitative Economics, 4*(2), 69–83. https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/43042 [In Persian]

Abounoori, E., & Roozitalab, A. (2022). Effects of socio-economic development plans on multidimensional inequality in Iran. *International Journal of Business and Development Studies, 14*(2), 57–69. https://doi.org/10.22111/ijbds.2022.7529 [In Persian]

Abounoori, E., & Roozitalab, A. (2023). Estimation of multidimensional Gini coefficient in comparison with the unidimensional in Iran. *Journal of Economic Research (Tahghighat-e-Eghtesadi), 58*(1), 1–23. https://doi.org/10.22059/jte.2023.93458 [In Persian]

Abounouri, E., & Iraji, F. (2004). Statistical comparison of income distribution between Khorasan Province and Iran as a whole (1971–2001). *Journal of Planning and Budgeting for Urban Development (JPBUD), 9*(1), 59–82. http://jpbud.ir/article-1-118-fa.html [In Persian]

Akita, T., & Miyata, S. (2008). Urbanization, educational expansion, and expenditure inequality in Indonesia in 1996, 1999, and 2002. *Journal of the Asia Pacific Economy, 13*(2), 147–167.

Arslan Bad, M. (2013). Changes in income distribution in rural and urban areas of Iran. *Agricultural Economics and Development, 12*(45), 141–147. https://www.sid.ir/paper/24408/fa [In Persian]

Atkinson, A. B., & Bourguignon, F. (1982). The comparison of multidimensioned distributions of economic status. *Review of Economic Studies, 49*, 183–201.

Babapour, M. (2019). The role of different costs on the inequality of Iranian urban households. *Quarterly Journal of Quantitative Economics, 16*(3), 33–66. https://doi.org/10.22055/jqe.2019.24805.1816 [In Persian]

Banerjee, A. K. (2010). A multidimensional Gini index. *Mathematical Social Sciences, 60*(2), 87–93.

Bui, T. K. T., & Erreygers, G. (2020). Multidimensional inequality in Vietnam, 2002–2012. *Economies, 8*(2), 29–38.

Decancq, K., & Lugo, M. A. (2009). Measuring well-being inequality with a multidimensional Gini index (pp. 60–71).

Hanifi, A., Khodadadkashi, F., & Mousavi Jahromi, Y. (2021). Measurement of the multidimensional inequality index in urban and rural areas of Iran during 1984–2018. *Journal of Economic Modelling Research (JEMR), 12*(43), 47–97. http://jemr.khu.ac.ir/article-1-2141-fa.html [In Persian]

Hasanvand, A., Karimi, M. S., Falahati, A., & Khanzadi, A. (2022). Investigating the relationship between economic complexity and income inequality in Iran: A simultaneous equations approach. *Quarterly Journal of Quantitative Economics*. https://doi.org/10.22055/jqe.2022.38495.2404 [In Persian]

Heidari, H., Abounoori, E., Jafari Samimi, A., & Nademi, Y. (2021). Estimation of urban and rural poverty and inequality in Hormozgan Province compared with Iran as a whole. *Economic Modelling, 15*(53), 1–24. https://doi.org/10.30495/eco.2021.1929050.2513 [In Persian]

Justino, P. (2004). *Multidimensional inequality: An empirical framework* (PRUS Working Paper No. 3). Poverty Research Unit at Sussex, University of Sussex.

Khan, A. U., Saboor, A., & Shah, A. H. (2021). Dynamics of multidimensional inequality across different occupations in Pakistan. *Social Indicators Research, 153*(1), 93–109.

Kolm, S.-C. (1977). Multidimensional egalitarianism. *Journal of Multivariate Analysis, 7*(2), 252–276.

Lugo, M. A. (2004, August). *On multivariate distributions of well-being: The case of Argentine provinces in the 1990s*. Paper presented at the General Conference of the IARIW, Cork, Ireland.

Maasoumi, E. (1986). The measurement and decomposition of multidimensional inequality. *Econometrica, 54*(1), 991–998.

Moftakhari, A. , Jafari, M. , Abounoori, E. and Nademi, Y. (2025). Investigating the effects of gender inequality on brain drain in developing countries. *Quarterly Journal of Quantitative Economics (JQE), 22*(3), 1-26. doi: 10.22055/jqe.2021.37203.2362.[in persion]

Nilsson, T. (2010). Health, wealth and wisdom: Exploring multidimensional inequality in a developing country. *Social Indicators Research, 95*(2), 299–323.

pirzadi, M. , Soufimajidpour, M. and mahmodzadeh, M. (2025). The spatial effects of financial inclusion on income inequality: A cross-provincial analysis. *Quarterly Journal of Quantitative Economics (JQE), (), -*. doi: 10.22055/jqe.2024.48106.2665.[in persion]

Poppitz, P. (2019). Multidimensional inequality and divergence: The Eurozone crisis in retrospect. *Journal of Economic Policy Reform, 22*(4), 119–129.

Raghfar, H., Safarzadeh, E., & Aliakbari Salami, F. (2018). Measurement of the multidimensional inequality index in urban areas of Iran. *Quarterly*

Journal of Economic Research (QJER), 18(1), 127–154. http://ecor.modares.ac.ir/article-18-21262-fa.html [In Persian]

Ranjbar Fallah, M. R., & Davoudi, P. (2013). Inequality decomposition: Urban and rural areas of Tehran Province (2000–2007). *Journal of Economic Research (Tahghighat-e-Eghtesadi), 48*(4), 71–90. https://doi.org/10.22059/jte.2013.50575 [In Persian]

Seth, S., & Santos, M. E. (2018). *Multidimensional inequality and human development* (OPHI Working Paper No. 114). Oxford Poverty and Human Development Initiative.

Statistics Center of Iran. (2021). *Statistical data and information: Development indicators*. https://www.amar.org.ir [In Persian]

Tsui, K.-Y. (1995). Multidimensional generalizations of the relative and absolute inequality indices: The Atkinson–Kolm–Sen approach. *Journal of Economic Theory, 67*, 251–265.

UNDP. (2019). *Human development report 2019: Beyond income, beyond averages, beyond today—Inequalities in human development in the 21st century*. United Nations.